

FÜGGETLEN LAPOK

Megjelennek minden nap.

Az előfizetési pénzok
 s a lap kezelését illető minden tárgyak
 a kiadó hivatalhoz (Első magyar egye-
 sületti könyvnyomda, 3 korona-utca, 18
 sz. a.) intézendők.

Előfizetési levelek el nem fo-
 gadtatnak.

Előfizetési ár:
 egész évre 20 frt. félévre 10 frt. ne-
 gyedévre 5 frt.

Fejlesztési díj: 6-hasábos petit-sor
 5 kr., bélyegdíj mindenbejuttatásért 30 kr.

A „nyilt-tér“-ben
 4-hasábos petit-sor 20 kr.

Rendkívüli előfizetés

„FÜGGETLEN LAPOK“

következő folyamára.

Marczius—májusi ¼ évre . . . 5 ft. — kr.
 Marczius—júniusi 4 óra . . . 6 „ 70 „
 Marczius óra 1 „ 70 „

A „Füg. Lapok“ kiadó-hivatala.

EGYHÁZI ÜGYEK.

Pest, marc. 11.

A történelmi igazságok iránt tartozunk annyi tisztelettel, hogy azok reputációját védjük még akkor is, ha a kortársak öntudatában hordozott tisztá reflexió a történelmi kritika alkalmazását mellőzhetőnek mutatná.

Az 1848-diki püspöki „Emlékirat“ ma mint történelmi tény áll előttünk. Jogosultsága a tényszerű igazsághoz oly kétségtelen, mint bármely actéé, melyet a mult hagyományozott reánk.

E tekintetben tehát annak historiai igazsága fölött kérdés nem támadhat, miután mindazon attributumok bizonyítékát bírja, melyek a történelmi tények valóságát, létezését igazolják.

De hisz tudunkkal nem is e pont körül hoztattak fel kétségek.

Az 1848-diki püspöki Emlékiratnak okmányhitelességét és valóságát senki sem támadta meg.

A kérdés más oldalról támasztatott.

Azt hozták föl minap ellene, hogy az teljesen „magánjellegű mű“, mely „csak öt püspök értekezletében felmerült nézeteket tárgyal.“

Tehát, ha e vád alapos, s a felhozott érvek történelmi hűséggel bírnak: az érdeklétt „Emlékirat“ hatályából okvetlen veszt, mert ha csak „öt püspök értekezletében felmerült nézeteket tárgyal“, akkor ésszerűen következik, hogy a csak „fölmerült nézetek“ csupán fölmerültek, de a felszínen nem maradtak; hogy mint „felmerült nézetek“ magán beszéd, vagy értekezlet tárgyát képezhették, de nyilvános kihatás, az általános nyílt vagy hallgatag beegyezés jellege s a hivatalos kinyilvánítás ténye nélkül.

Vajjon tehát csak és csupán „öt püspök értekezletén fölmerült magánjellegű“ nézetek összege ezen „Emlékirat“?

Elemezzük a dolgot részletesebben.

A „Religio és Nevelés“ 1848-diki évfolyam apr. 16-ki számában a 252-dik lapon ezeket olvassuk:

„Ugyan e napon — apr. 11. — a reggeli 9 órakor tartott kerületi ülésben „számos kath. világi és egyházi rendűek“ által aláírt kérelmi pontok nyújtattak be.“

Ezen kérelmi pontok alatt mindenki tudja, hogy más érteni sem lehet, mint az ismeretes kath. petitiót.

Ezen petitió szövege és részletes fejtegetése képezi egyik lényeges részét az 1848-diki emlékiratnak.

De maga az Emlékirat is a 68. lapon ezt tartalmazza: „apr. hó 8-kán tartott számos és jeles világi tagok által képviselt kath. tanácskozmányban kimondatott.“ stb.

Magának a kath. petitióknak származását ugyancsak az „Emlékirat“ 66. lapján így írja le: „Ez iránt tehát a püspökök több világi kath. is körükbe meghíván, velük több ízben tanácskoztak, minek eredményeül tekintendő a kath. által az országgyűléshez benyújtott petitió.“

Ugy látszik, ezen kitételek nem azt látszanak igazolni, hogy itt csupán „öt püspök magánjellegű nézetek“ fölött történtek értekezletek, hanem nagyon is markirozva van azon világos tény, hogy püspökök és világiak, az összes magyar katolikusok nevében nyilvános elveket állapítottak meg, általános és egyetemlegesen, érvényes kath. alapra helyezkedtek, s nem mint magán személyek szállottak, hanem mint az összes magyar katolikusok lelkiismereti és erkölcsi érdekeinek képviselői nyilatkoztak.

De nemcsak a petitió képezi tartalmát az „Emlékiratnak“, hanem az országgyűlés rendszer által megváltozott egyházállami viszonyok is, melyeknek elrendezése fölött nem csak „öt püspök“, hanem az országgyűlésen jelenvolt püspökök és az alsó táblánál ült egyházi rendek együttes tanácskozásokat tartottak, nem „magánjellegű“, hanem nyilvános érvényű kath. elveket állapítottak meg, normáit az újból bekövetkezett államegyházi jogrendezkedésnek.

Hogy ezen tanácskozmányokon nem „magánjellegű“ nézetek fölött értekeztek, kitűnik azon föliratról is, melyet a püspökök a kath. egyházi viszonyoknak szükségessé

lett módosítása tárgyában a királyhoz benyújtottak.

Ezen föliratban nyoma sincs a „magánjellegű“ véleményezésnek, mely ily formában alkotmányos viszonyok között csak mint „separát kérvény“ lehetne jogosult. De a fölirat szövege ugy van tartva, hogy abból mindenki meggyőződhetik, miszerint az ott szóló férfiak az egész püspöki kar, s mint az összes magyar kath. egyház képviselői nyilatkoznak.

Vajjon ily attributumokkal fölszerelt okmányról állíthatni-e helyesen, hogy az „magánjellegű nézete öt püspöknek“?

POLITIKA, KÖZGAZD., PÉNZÜGY.

Vigyázzunk a népre!

Lapunk szerény terjedelme mellett nem szentelhetünk annyi tért, hogy az izgalmas politikai közélet minden apróságait feljegyizzük, kivált az utolsó időben a lapunk sajátképi főtárgya körül annyi esemény s ez által annyi vélemény merült fel, hogy akarunk ellen szükítette a tért, melyet a politikai élet hullámszásainak előbb szánhatánk.

Pedig olvasóink zöme állásánál s hivatásánál fogva köteles ugy az alkotmányos szabadság, mint a társadalmi rend első sorbani öre lenni. S e nemes hivatás követeli, hogy a politikai élet minden mozzanatait ismerje, annak jelentőségét méltányolja, a jónak befogadását előkészítse a népnél, a rossznak elzárja hiveinek szívébe a bemenetet.

Sajnosan kell utánpótolnunk azon szomorú tény, miszerint létezik hazánkban párt, melynek mindent felforgató törekvéseiről mi lapunkban annyiszor írtunk már s melynek folytonosan tartó erélyes működését utolsó időben noha fokozott lón, fel nem említték egy idő óta.

Hiában sorakozik csaknem az összes magyar irodalom solidaris erőködésben, hogy lecsendesülésre bírja a pártot, sikertelen minden, s e párt most a vidékek alsórendű népének felizgatására veti erejét s már sajnos eredményeket mutathat fel.

Izgatásait, a minden fennálló renddel elégtelenséget a nép ronlatlan kedélyébe csepegtetni, több rendbeli Néplapokkal, egyletek alkotásával, tüntetésekkel erőködik. Sikerült is a szomszédban tüntető

gyülekezeteket tartani, történetek már véres összecsapások is.

Megmérgezés igy a nép kedélyét, a törvényhozás ellen gyűlöletet terjeszteni, a haza tisztelt neveit sárba rántani, kárhazatos működés, de tény.

Klapka tábornok, mint minap említők, férfiasan emelé szavát e párt veszélyes eljárása ellen s a következés az lón, hogy Kecskemét felé kelletvén vaspályán utazni, a felizgatott nép lesben kövekkel várta, a vonatot és tüntetést készített elő, melynek a nyugalmas utazó eshetik áldozatul, s a magyar nép szabadságra érettségének a leg-veleőbb parodiáját állítja elő.

Pirulva e történetek miatt, írjuk le azokat, mert érezzük, miként itélhet felettünk az idegen utazó, mely meghallja, hogy hazánk egyik legjelesebb katonája, csak nem rég általánosan bálványozott hazafi iránt ily tüntetések történhetnek azért, mert kárhazatos eljárásukat férfiasan gáncsolta.

Ez tehát a szószabadsága malazánkban! És ifjuságunk hova vezetették?

Mig az abszolút kormány sorban záratta be katonai bíróság által elítelt íróinkat, senkinek sem jutott közülök eszébe az üldözött szabad szónak elégtételt adni. Ezek törvénytelen bírák által elítelt valóságos áldozatok voltak.

Most, midőn a legerectebb bíróság, mit emberi alkotás kiállíthat, az esküdtzék elítelti Bőszörményi Lászlót, akkor, mert nincs kitől tartani, tüntetéseket akar rögtönözni a féktelenség bűnében elíteltnek.

Igen is uraim, ha mimagunk volnánk is azok, ki felett az esküdtzék kimondotta az ítéletet, az bűnös lsten világot, s végkép kell valami fennsőbb tekintélynek lenni, mi előtt az emberi felfogások ingásai meghajoljanak, s ha van ilyes valami, mi előtt egyes nézetnek meg kell hajolni, ez az esküdtzék ítélet.

Deak s benne s vele az országgyűlés többsége ellen felizgatni az ártatlan kedélyű nép érzelmeit, beválthatlan ígérekkel felkelteni jogtalan vágyakat, az izgatásokban lehetlenné tenni a társadalmi rend kezelését és kormányzást, ha találkozik bátor hazafi, ki e kárhazatos üzletet érdeme szerint megbélyegzi, annak szánt tüntetésekben tenorizálni a rend barátait — mindez kórállapot, mely nem vezethet jóra, ha tovább is akadály nélkül üzetik.

Midőn mi ezeket, mint napjaink szomorú jelenségeit, olvasóink számára jelezjük,

TÁRCZA.

A szépség szerepe a görögök szellemi életében.

II.

Az éghajlat mily hatalmas befolyást gyakorolt az emberi lelkiéletre, régen bebizonyított dolog. Az északi éghajlat komorsága nem idéz oly vidor érzületet elő a kedélyben, mint a délinek a mosolygása, az északi népek rendszeren zordonabb, a déliek pedig szelidebb lelkületűek, amazok férfiasabbak, emezek gyermekdedebbek. E gyermekded kedélyét és érzületét a görög népnek mi sem ápolta oly bathatosan, szépség iránti fogékonyságát mi sem eszközölte oly sikeresen, mint az országnak, mely őt táplálta, kies fekvése, és az égnek, melyet maga fölött szemlélt, nyájás mosolygása. Görögország fekvésének és éghajlatának is mertetéseül szolgáljanak Van-Limburg Bronwer hollandi tudósok szavai: „Görögország a legdelibb tartománya Európának. Az a közepét foglalja el a régi művelt világnak, mintegy egyenlő távolságra esve Kis Ázsia nyugoti és Itália keleti partjaitól, azon két vidéktől, melynek mindkettőjéről elfoglaltatva az ő gyarmataitól, két oldalról környezi, s nem látszik egyébként, mint ugyanazon ország tengeren túli tartományának. Kipros szigete könynyti a közlekedést Feniiciával, Kréta Egyiptommal. Afrika partja nem messze van tőle, s Európa egyéb tartományaitól csak egy hegylánc választja el. Élvezvén a világ ezen részén levő déli tartományoknak minden előnyeit, Görögország ép oly kevéssé van kitéve az északi vidékek zordon hidegének, mint a forró égalj fojtó melegének. Ez a földírók által a mérsékelt név alatt ismert éghaj-

lat egész kiterjedését illetőleg a legmérsékeltőbb. A világnak vége, ugymond Herodotosz, termi a legszébb gyümölcsöket, de Görögország fölül mulja azt éghajlatának mérséklete által. (Herod. III. 106.) A lélek ott nincs megdermesztve a szakadatlan télnek fagyaló hidege által, a képzelet nincs lángbaborítva a mindig izzó égnek türhellen hőisége által. Észak felől magas hegyek által védve Trácia és Macedónia nedves és hideg szelei ellen, Görögország nagy változatosságot mutathat föl a termékeny völgyekben, mivelhet földekben, rétek s fával fűdött hegyekben. Két vagy három nagyobb folyó kivételével, a patakok, melyek e tartományt átfutják, nevezetesebbek kanyarodásai változatossága, s azon fekvéseknek szépsége által, melyek partjaikat diszesítik, mint medrüknek szélessége, vagy vi-cik hőisége által. Ezenfölül Görögország különféle részeiben mind a talajnak, mind a terményeknek változatossága az, mi azt annyira megkülönbözteti a régiek által ismert világnak többi tájaitól, s e tekintetben különösen Görögországot illeti azon dicséret, melyet az éles elméjű Sztrábon mond Európáról, összehasonlítva Ázsia és Afrikával. Mint Európának többi része, ugy Görögország sem mutat föl oly vad tekintetű s csupán a nomádok által lakható mérhetlen pusztaságokat, kiknek életmódja meglehet, hogy egyik főoka az ázsiai despotizmusnak. Görögország nem azon tartomány, a hol a lakosoknak elsánczolt kaszlok által kellene magukat megkülönböztetni, mint Egyiptomban és Ázsia némely országaiban, mert ott földművelők és pásztrok, kereskedők és katonák mindnyájan megférnek ugyanazon helyen. Szóval Görögország azon vidék, melynek éghajlata és talaja, tengersége és elő lényei, minden rendű embernek biztos menhelyet nyújt, de a hol a természet soha sem oly gazdag, hogy haszontalan pazar-sága által fiait megrontaná. Mint egy gyöngéd és

böles anya gyermekei elkerülhetlen szükségét kielégíti ugyan, de soha sem pazarolja ajándékait, csak annyiban, a mennyiben munkájuk és szorgalmuk által magukat azokra méltókká tették.“ (Histoire de la civilisation religieuse et morale des Grecs, par Van-Limburg Bouver, a groupine. 1833. Tome. I. chap. 1.)

Kissé hosszabbban kelle e jeles tudós szavainál időznünk, melyekkel Görögország természetét élénk adta, mert általános a meggyőződés, hogy a görög nemzetet a szépség iránt oly kiváló fogékonysággal az éghajlat ruházta föl, azon mérsékeltséget, mely annak minden szellemi szüleményén fölismerhető, az éghajlat okozta, azon bámulatos jártasságot, melyet a szépség határvonalainak fölismerésében tanusított, szinte az éghajlat eredményezte. Az éghajlatot és az ország természetét okvetlenül ismerünk kelle, hogy a görögök jellemző tulajdonságát, a mindenben szépre való törekvést, magunknak megmagyarázhassuk, mert az égalj kedvező körülményének hiával talán soha sem bámulhattuk volna a görögökben a szépség mestereit. De a talajnak kellemessége, az égaljnak szelidsége, mely rajkagyanánt ringatta öleiben a görög népet, tükör gyanánt szolgált annak, melybe csak bele kellett tekinteni, hogy saját lelkületének képmására ismerjen. E nép lelkülete éghajlatának oly hű kifejezése lett, oly öszhangzó és szoros viszonyban állt azzal, hogy szellemének szüleményeit éghajlatának befolyása nélkül nem is képzelhetik.

Megelehet, ha a népek terjeszkedése és vándorlása alkalmával ez országba oly nép vetődik, mely a természetnek kellemei iránt hideg szívű, mely annak szépsége iránt érzéketlen, akkor az sem a műveltség, sem a szépség tekintetében nem lesz vala az utóbbi századok bámulatának és gyönyörítésének tárgya. De a gondviselés Göröghon számára oly népekről gondoskodott, annak földére

oly lakókat vezérelt, kik a természetnek szépségei iránt nagyon is érzékenyek voltak, kik a szépség elérésére megkivántató körülmények csodálatos találkozásait hazájok tulajdonságaiban nagyon is fölismerték, kiknek élénk szelleme e kedvező helyzetet nagyon is világosan föfogta, kik szívük érzékenységénél fogva éghajlatuk kellemei szemléleténél hidegeket nem maradtak, hanem jőzen izlésük esővén át a körülöttük diszló természet legszebb jelenségeit magukba szíva s szívők élményeivel megelevenítve a legszabályosabb s leghajosabb alakokkal körülvéve tudták azt ismét előhozni. Semmiféle népnek szelleme nem állt oly természetszerű vonatkozásban éghajlatával, mint a görögök, egy né szellemének élményei sem voltak oly tiszta és természetes szülöttei a hazai földnek, mint a görögök. S a mint szép volt Görögország mérsékelt-sége által minden tekintetben, ugy szép lett a görög szellemnek minden visszatükrözése bármily téren vagy alakban történt az. Azért csakis e nemzet szellemi életéből lehet világos ismeretre jutnunk a szépség ügyében, mely azt mindenben czélul tűzte ki, s mely kezdetétől fogva mindig a szépség természeti tümenényei közt forgolódva és képződve, arra még lelkületénél fogva is különös vonalmat érzett magában. A görögök szellemének szépségét kezdték tanulmányozni Európa nemzeti mindannyiszor, valahányszor saját nemzeti irodalmuk hemzsegett a túlságos ciezománktól, melyek nem hogy széppé tennék, de sőt undorító szinben tüntetik elő a dolgot; e nemzet szépség fogalmának ismerete szülte a La-Harpe okat és Lessingeket, kik ebbeli ismeretüknek kritikus kardjával saját irodalmuk sok ferde kinézetét lenyesegették; e nemzet szp alakjainak tanulmányozása tette bámulandóvá a Rafaelék és Michel Angelók festményeit, kik e tanulmányozás következtében mind eszme, mind kivitelre nézve föllámulatát előidéket.

veazélyét el-
 asztoktól mind
 jethen és egy
 nak valódi ér-
 hogy minden
 at kell adnia
 nak be, mint a
 s támad, vajjon
 a béke az otto-
 ész Európa is
 közeledik. A
 rozottat, hogy
 sék, minthogy
 rgás lecsende-
 ar ezen lépésért
 roztták, hogy a
 t érintetlenül
 és ellen nyilat-
 tutegritásának
 es egyébiránt,
 ója is csatlá-
 oltatik. De az
 gy a candiái
 bamedán lako-
 n értesítették
 hogy a porta
 k ki.
 ról e pillanat-
 r félre külli,
 e, hogy Roma-
 ilatkozottai. A
 re van valami,
 s lesz a keleti
 rszág segédke-
 osítána magá-
 a. Fuad pasa
 a, Angliára és
 dik-e, azt a
 nglia a gibralt-
 zeni, hogy az
 kzezhető egye-
 zonyos, hogy
 teséget kötött,
 óban, de hogy
 szövetségnek,
 lomatai tudai
 Lapja mindig
 nen, ha tehát
 assék a postán
 a kellő figyel-
 esz a ezimsza-
 z.
 esztő:
 Á L Y.
 Adva Tartva
 84.75 85 —
 119.50 120. —
 97.50 98. —
 91.75 92.25
 88.75 89.25
 — — —
 94. — 94.50
 — — —
 82.50 83. —
 81.25 81.75
 94. — 95. —
 — — —
 96.70 97.75
 116.20 116.40
 46.15 46.25
 5.54/4 5.55/4
 9.28 — 9.29 —
 1.71 — 1.72 —
 113.75 114.25

azért teszszük, hogy figyelmeztessük mi-kép azon befolyásnál fogva, melylyel a népre bírnak, kövessenek el mindent, hogy erélyes tevékenységükön megtörjék az izgatók s népamítók minden kísérlete.

A szabadság a mint megnyitja a tért az ember nemesebb tevékenységének, úgy kap-put tár a rossz szenvedélyek játékaik is. Ha saját erőnk túlsulya nem bírja a gonosz játékot fékezni, ha bennünk nincs elég akarat-erő, hogy féket vessünk hatásainak, meg-teszi azt a rend elengedhetlen érdekében a hatalom, de azon perczen, midőn ez kény-telen beavatkozni, költözik a szabadság kö-züllünk, s jaj nekünk, ha a szabadság nem úgy vétetik el tőlünk, hogy az erőszak égre kiáltson, hanem mint kényszerűség, melyet minden rend barátja törött szívvel kénytelen acceptálni.

E sorstól csak közös vállvetés, és erélyes tevékenység menthet meg.

Örizzük ezért éber tevékenységgel jó né-pünköt!

KORMÁNYZATI ROVAT.

A magyar közmunka s közl. miniszter jelentése ö Felsőházhoz az ország közlekedési esz-közneinek állapotáról és a vezetésre bízott minis-terium tevékenységéről.

(Folytatás)

I. K ö z l e t e k.

1851 évi Magyarországon az összes közutak országutaknak nevezettek, és 1844 évi a tör-vényhatóságok területén divatozó gyakorlat szer-int, ezen évtől kezdve pedig az 1844. IX. ik t. cz. által szabályozott közmunkával építettek, és ja-vítottak.

1851-ik ében új rendszer hozott be, s a közutak, eltekintve a községi utaktól, melyek az illető érdekeltégek gondjaira bízottak, két féleknek jelleltettek, ki névszerint:

1.) Államutaknak és 2.) Országutaknak. Államutaknak azon kiváló fontosságú vonalak nevezettek, melyeknek rendeltetésük volt az or-zság távol részeit egymással és a külfölddel össze-kötésbe hozni.

Ezen utak kinstári kezelés alá vétettek, s valamint újból építésükre, úgy fenntartásukra is, a költségek az állam kinstárból fedeztettek.

Hogy a kinstár ebbeli terhön könnyítve s nevezetesen a lajtántúli országokban fennálló vámadó hazánkban is meghonosítva legyen, 1853-ik évi febr. hó 10-én kelt esz. nyiltpa-rancsesal a vámadóknak az itteni államutakon fel-állítására az ezen évi május hó 1-től kezdve elren-deltettek.

A vámadóknak alig egy évi fennállása azonban azon meggyőződésre vezetett, hogy a kezelési nagy költségek a vámjövedelem legnagyobb részét felemészítik, és hogy a megváltott utak tökélet-len volta miatt a vámszedés az országra nézve igen terhes; minél fogva a vámszedés már 1854-ik ében, kivéve a volt temesi bántóságot, tulajdonké-pen csak a Temes és Krassó vármegyékét, hol a vám még mostanig fennáll, s megszüntetése iránt a tárgyalások folyamathoz vannak, minden más államutakon megszüntetett, s e helyett elhatáro-zott, hogy az ország a kinstárnak vámegeyer-tek fejében minden mérföld oly államutért, mely egy folytatásban hat mérföldre ki van építve, 800 frtot; minden 10-től 20 ölig hosszú hidért szintén 800 frtot; 20-tól 40 ölig terjedő hidért: 1600 frtot; végre 40 öli hosszúságú meghaladó hidakért: 2400 frtot fizetend.

2-or. Országutaknak azon vonalak ne-veztetnek, melyek nem ugyan állami szempontból,

Részletes kimutatásul a volt pozsonyi, sopronyi, budai, kassai és nagyváradai helytartósági osztályok területén 1852-től 1860-ig szolgálhat a következő összeállítás:

Év	Fenntartási költség		Újból építésre adott költség		Összesen		Megjegyzés.
	o. é. frt.	kr.	o. é. frt.	kr.	o. é. frt.	kr.	
1852	799407	—	—	—	799407	—	
1853	774649	—	45083	—	820581	—	
1854	534908	—	234043	—	768951	—	
1855	811313	—	177605	—	988918	—	
1856	2686388	—	401168	—	3088056	—	
1857	2163263	—	896035	—	3059298	—	
1858	1401112	—	660640	—	2061752	—	
1859	1640492	—	575113	—	2215605	—	
1860	1355982	—	71033	—	1427015	—	
1852—1860	2433603	—	612314	—	3045917	—	Vajda és bántósági 1/5-de. 1852-től 1860-ig összesen.
	14601617	—	3673883	—	18275500	—	
Egész Magyarországon, vagyis a volt temesvári helytartóság területén együtt:							
1861	1810724	—	28124	—	1838848	—	
1862	1545589	—	36096	—	1581685	—	
1863	1558921	—	56758	—	1615679	—	
1864	1687782	—	130172	—	1817954	—	
1865	2007680	—	140000	—	2147680	—	
1866	2007680	—	140000	—	2147680	—	
1867	2007200	—	190000	—	2197200	—	
	12625576	—	721150	—	13346726	—	1861-től 1867-ig összesen.
ide:	14601617	—	3673883	—	18275500	—	1852-től 1860-ig összesen.
16 évre:	27827193	—	4395033	—	31222226	—	Az egész öszlet.

(Folyt. köv.)

de mégis az ország belforgalmára néve fontosak-nak találattak.

Ezek fenntartása és újból építésére az orszá-gos közmunka szolgált, mely igás és kézi napszá-mokból állott.

Mint hogy azonban az országos utak fenntar-tása- és építésére a természetbeni közmunkán ki-vül készpénz is szükségeltetett, a közmunka tarto-zásnak megváltása engedtetett meg.

De mivel e váltásból bejövő pénzüsszeg a készpénzbeli szükséglet fedezésére mindenütt ele-gendő nem volt, sőt oly megyék is léteztek, me-lyeknek népe szegény lévén, közmunka tartozását inkább természetben szolgáltale, s így váltáság fejében mit sem fizetett, továbbá, mivel még a kincs-tárnak fizetendő s évenként majdnem 400 ezer frtra menő vámegeyer-tek fedezéséről is gondoskodni kellett, — annál fogva a volt helytartóság czélsze-rinek látta egy országos építészeti alapot alkotni, melybe a fennebb érintett közmunkaváltáság pénzek s a közmunkának egyéb módoni értékesítése folytán remélhető jövedelem, valamint a közmunka körül előforduló bírságok, az országutakon lévő hidvámok, s más kisebb jövedelmek befolyván, abból a törvényhatóságoknak költségvetések alap-ján évenként országos utfenntartási adományok rendeltettek ki, mely elhatározásnál azon kiindú-lás volt irányadó, hogy egy vidékre, például me-gyére nem elégséges az, miszerint csupán a területen átvonuló utak legyenek jó karban, ha-nem szükséges, hogy a vele szomszédos más vidé-kek is bírjanak jóvalvaló közlekedési eszközökkel, szóval: elvtl kelle felvenni, hogy a közlekedési ügy országos és nem partialis szempontból tekin-tendő.

Hogy továbbá az országos építészeti alap pénzüsszegét lehetőleg szaporítsassanak, bele-egyezett a volt kormány, miszerint az államutak építési és fenntartási ügyét is a helytartótanács kezelje oly módon, hogy a rendelkezése alatt álló országos építészeti alap az államutak bérlőjének tekintessék.

Ennek az volt a következménye, hogy a kincs-tár részéről az államutak fenntartására adott pénzüsszeg a mondott országos kormánynak ren-delkezésére bocsátatott, s az országos építészeti alap javára bevételeztetett.

Magyarország köteles volt azonban az állam-utakon ezen adomány összegével egyenértékű mun-kát teljesíteni.

E rendszer által azon előny háramlott az or-szágra, hogy az a kinstárból nyert készpénz egy részét az országos utakra használhatta fel, adván e helyett az államutakra ugyan oly értékű köz-munkát, továbbá, hogy az államutakon lévő meg-vámozott némely hid jövedelme, az országos épí-tészeti alaphoz, mint az állam utak bérlőjének javára folyt be.

Mi az érintett közutak terjedelmét, továbbá építési és fenntartási költségeit illeti, erre nézve következő adatok szolgálnak felvilágosításul: Magyarországon (Erdélyen kívül, melyről külön lesz szó) 29 államut van, melyek összes hossza 606 1/2 mérföld.

Ezen utakból rendes kezelés alatt és kiépített állapotban van 534 1/2, kiépítetlen 71 1/2, összesen 606 1/2 mérföld.

Az eddigi országutak hossza 1862 3/4 mérföld, rendes kezelés alatt és kiépített állapotban van 1164 3/4 mérföld, kiépítetlen a kavicsolatlan mezei ut 698 1/4, összesen 1862 3/4 mérföld.

Az államutak újbóli építésére s fenntartására fordított költségek 1852. évtől kezdve mostanáig kimutatás szerint összesen 33,126,601 frtot; meg-jegyzendő, hogy a volt szerbvajdaság és temesi bántóság területén 1852. évtől 1860-ig felmerült, de ezen tételekben nem foglalt hasonló költségek meg-közelítőleg az előbbi összegnek 1/5-ére tehető.

Közigazgatási Statistika.

A bántósági kereskedelmi és ipar-bank február 16-án tartotta Temesvárott köz-gyűlést. Az igazgatóság jelentése szerint 80,000 frtnyi részvénytöke mellett 9 hónap alatt a forga-lom 23 1/2 millió frtot tett; ennélfogva minden ideig-lenes jegyre (eddig csak 80 ft fizetett be) osztalé-kul 13 1/2 ft határozatott, mindazáltal ez osztalék nem fog kifizetettü hanem egy 10%-nyi részfizetés fog ismét kiiradni, mely 20 frtot tevén, a fizetésnél az osztalék beszámítottatik; ez által a részvénytöke 100,000 frta emelkedik.

A vasutak forgalma Ausztriában 1867. ében következő volt: A személyszállítás 18,987,678, holott 1866-ban 17,399,372 és 1865-ben 12,550,000 személyszállított. A teherszállítás (mindazonáltal marha, utazási podgyász és kezelési szállítást ide nem érve) 1867-ben 318,967,543 mázsát, 1866-ban 215,536,109 mázsát, 1865-ben pedig 201,800,000 mázsát tett. Tehát mind a személyi, mind a teher-szállításnál tetemes emelkedés mutatkozott.

Az angol kiviteli kereskedés az utolsó három évben a következő volt:

	1866-ban	1867-ben
Oroszországba	3,176,656 ft. st.	3,941,185 ft. st.
Svédországba	823,488 " "	847,222 " "
Norvégországba	854,348 " "	850,328 " "
Dánországba	1,202,841 " "	1,284,755 " "
Poroszországba	1,800,499 " "	2,886,702 " "
Schleswig-Holstein	121,040 " "	119,787 " "
Hannoverbe	174,858 " "	194,457 " "
A haza városokba	13,555,988 " "	17,246,847 " "
Hollandiába	8,999,713 " "	9,396,567 " "
Belgiumba	2,861,665 " "	2,819,753 " "
Franciaországba	11,740,140 " "	12,131,581 " "
Portugalliába	2,001,101 " "	1,823,599 " "
Spanyolországba	2,093,828 " "	2,298,771 " "
Olaszországba	5,817,583 " "	4,865,931 " "
Ausztriába	912,058 " "	965,809 " "
Görögországba	417,643 " "	514,411 " "
Törökországba	5,395,987 " "	4,771,126 " "

Levelezések.

Csalálkői hangok, több pap és világitól.

Marcius 5-én, 1858.

Korunk a józan reformok epochája lévén, alig van honunkban tér, mely élénken működő mozgalomnak s pezsgő törékkel párosult fellépéseknek színhelyül ne szolgálja, oly czérra, hogy a jogok és szabadabb intézmények, melyek mostoha viszonyok nyomása alatt hosszú évekig lenyűgöz-tettedtek, a felújult alkotmányosságunk elvein kifejezve, szilárdabb alapot nyerjenek, és a jólét, haladás biztos eszközeivé váljanak, sőt a közélet-ben mint azok közvetlen tényezői szerepeljenek.

E közös áramlattól a magyar kath. egyház ment annál kevesebb lehet, mert az 1848-i XX. törvényezikk érvénye által a kormánynak káros és lealázó gyámokodása alul elvilleg felszabadítat-ván, a protestans felekezetekkel nyert egyenj-gosítás eszméje szerint szabadabb lón és önállóvá. Ez önállás elvének józan felfogása akép, mint állan-dosításának exigenciái követelik: hogy tömörül-jünk, hogy a tétlenség mámorát leküzdvé, gyűrűk-özünk: miszerint azokat, miket az egyház egy ne-héz és kedvezőtlen multnak reá súlyosult terhe alatt os intézményiből s önkormányzati jogaiból elvesztett, visszanyerje és hosszan tartott zsiabasztó állapotának megszüntetésével, saját fiainak ér-vényteljes befolyása és közreműködése által mielőbb oly erődökkel környeztet állásba jusson, melyek a támadható viharokkal dacolva, képesek leendje-nek féltett érdekeink, s legszentebb jogainknak küzdelemmel visszaszerzett kincseit továbbra min-den ellenkísérlettel megóvni és sértetlenül meg-örizni.

Nem kell mondanunk: hogy imez erődök alatt mi alig érthetünk egyebet, mint a katholiku sok millióitól sóvárogva kívánt, s egyházunk fel-virulására akint, mint szilárdítására új viszonyaink közt mellőzhetlenül szükséges önkormányzati rendszer.

A részrehajlatlanul és minden mellékérdék háttérbe szorításával önállóan gondolkozó katho-likus — pap úgy, mint világi — előtt ezen rend-szerrel szervezés kérdésének megoldására csak egyetlen egy út vezet, mint olyan, mely a jogos igények kielégítését biztosítja, a kitzított czélhoz; de ez koránt sem oetroy által, avagy ne-hány bizalmi férfinak egy oldali meghall-gatásával érhető el.

Mert először is az autonomiának minden ér-dekeltet saját sorsa felett szabad rendelkezésre utaló fogalma, valamint a szervezésben irányadóul szolgáló alkotmányos alapelvek elvitathatlan érvek erején, kizárnak minden oetroy, kirekesztik az erőszakolásnak még legparányibb kísérletét is; — mi ha mégis elég szerencsétlenül mint bevégzett tény foganatba vétetnek, eltekintve az ilykép fel-merülő roppant anomáliától, a magasztos czél el-érését illetőleg kétségtelenül csak oly sikertelen-nek bizonyuland, mint hogy sikertelenné vált a

politikai téren nagy készütséggel s még nagyobb áldozatokkal és annyi hatalommal e részben meg-kísérlett minden törekvés; — sőt az oetroynak még azon bekövetkezhető gonosz eredménye is, kell, hogy számításba vétessék, miszerint az erő-szakolás által sértett, illetőleg felzúgott kedélyek a még nagyobb mérvben előállható érdektelenség lethargiájába slyedvén, részben pedig a fokozott idegenkedés vagy tán gyűlölet bizonyos nemének ösvényére tereltetvén, a népszerűség manifestatioi-ból amugy is tán szűkebb mértékben osztható oetroyálókát, az ügynek nem kis hátrányára s az összes klerus reputációjának veszélyeztetésére, su-jtani fogják menthetlenül.

Isten őrizze meg egyházunkat a szakadásnak még csak külső szinezetétől is; de ki tudja: az oetroy kísérletei által hullámzásba hozandott sze-nvedélyek hol fognak megállapodni? nem-e tán nyugpontot kevésbé illetékes téren keresendnek? amit kiki ösztöne vagy egyéni felfogásának alakulása szerint egy heterogen elemekből alkotott törvényhozástól, majd részben a kormány rendel-keztétől véli megnyerhetni vágyainak egyesül-ését s aggodalmainak eloszlását. — Irtozunk egyik-nek, mint másoknak profán beavatkozásától, mivel a mellet, hogy ebben az autonomia elvének alap-jában történő megrendítését látjuk, okunk van egyszersmind félni, nehogy fejlődésünk folyama válság szirtjeibe ütközvén, esendes ömlésében meg-gátoltságok, vagy épen a katolikus érzelmet sértő irányba sodortassék!

A bizonyos számú bizalmi férfiaknak egy ol-dalu kihallgatása szintoly kevéssé vezetett czérra; — lehetnek ezek állásuk és vallásos érzelmeik folytán a legkiválóbb tiszteltemeltő egyéniségek, képviselhetik ők saját személyüket, egyes testüle-tet, képviselhetnek ők mindent; csak a katoliku-sok millióit nem fogják képviselni, mert miután a képviselési rendszer alapján megválaszt-va nem lettek, törvényes szavazati joggal nem bírván, a szervezkedés nagy horderejű, s a vallás és egyház legszentebb érdekeivel — mint mind-nyajunk közös és féltett kincseivel — elválatlan kapcsolatban álló kérdésének végleges megoldá-sára illetékesek nem lehetnek.

Nincs tehát, s nem lehet nézetünk és tiszta meggyőződésből merített itéletünk szerint az ön-kormányzati szervezkedés ügyében szétágazott vé-leményeknek megnyugtató solidaritására egyéb expediens: mint a kath. világiak és a lelkeskedő alapság számának tekintetbe vételével népkép-viselési alapon egybegyűjtendő nem-zeti zsinat — ment minden pressiótól, s szab-ad a katolikus meggyőződés forrásából áramló nézetek nyilvánításában.

Ily gyűlékezet higgadt és nyílt tanácskozásá-tól várjuk mi a 1848-ki törvények folytán az állam irányában megváltozott egyház-viszonyok — és a katolikus testületre átesett jogoknak igazságos rendezését; a papság- és világiaknak — köztük fennállt választfal lerontásával s sórványozott ér-dekeik kiegyeztetésével egy compact tiszteendő tömörülést; és érdektelenség dermettségében el-lélt tagoknak ugyanazon testbe új erőt, új életet öntő felvillanyozását; s az eddigi helyzetből áradó érzékeny sérelmeket tárgyazó méltányos pa-naszoknak elintézésére és megszüntetésére — ki-ható organismusnak előállítását.

Változott viszonyaink exigenciái szerint kell, hogy ezen gyűlékezetet jogos és akadálytalan fel-adata legyen megállapítani az alsó rendű clerus-nak és világiaknak az egyház külügyei intézésébe alkotmányos szervezet alapján, — s minden illu-sió nélkül — érvényesítendő befolyását.

Ez iránti vágyaink jogosságának érzetében a „nesz es em mi, fogd meg a zű”-féle tenden-tiáknak egyelőre is határozottan ellenmondván, a jogainkba ütköző s végeredményben a kath. stát-usra lealacsonyítást, ügyünkre válságot, a szeretet és egyetértés kölcsönös kötelmeire felbonlást, s hierarchiánkra gáncsot és gyanúsítást árasztó a bsolutisticus kísérletek ellen ezennel hatá-rozottan felszólalunk.

Mely nyilatkozatunk csak is a „c u i q u e s u ű m” szent szabálynak érvényére szorítkozván, midőn legdrágább szemünk fénye, vallásunk és egyházunk felvirágzása iránti érdekeltségéből jo-gaink kifejezésére az eddiginél tágasabb kört és szabadabb mozgást igénylünk; távol van töl-ünk, hogy mi az isteni küldetés által szentesített püspöki jogokból bármit is levonni, vagy ellentük valamely attentatumot elkövetni akarnánk; mi mint az egyháznak hű gyermekei, kegyeletes tisz-tellettel meghajlunk azok előtt, az onnét fölyő te-kintély szilárdítására úgy, mint sértetlen fenntartá-sára készséggel hozzuk áldozatunkat; csakhogy aztán eme jogok is az isteni küldetés fogalmának határain túl nem csapván, a kölcsönös érvek te-kintetbe vételével elégelejk meg a törvények ál-tal számukra kijelölt hatáskört, s ez uton kimért működési tért.

Midőn pedig mi kifejtett nézetünkhez hiven a „F t t g e t l e n L a p o k” elveit osztjuk; nem tit-kolhatjuk el azon méltatlan vadakból eredő meg-ütközésünket, melyekkel eme lapot és elvárásait a szőnyegre hozott autonomia fejtegetésének alkalmából némely rövidlátók gyanúsítván, szigorúan

megőrzött ka-legtisztább szalkalomszerit

Nosza-zuk egymást! erre legszebb is eléggé hull-barát szeret-nyerő gyűlöle-munka befej-arany szálait lyunk felett k-rekveiseit! — nőver a hozzá-cseit!

Sajnos, b-köd-fátyolábó-nem akarván,lyeit fel nem-dítésükre irat-mint az ebből-nek calumnia-kásoknak pe-tekkel vélné-nak!

Mondjuk szent hitt-alatti ug-tényezőknévén, a szű-hatással váro-nagy-bizonynya

Ha auto-„antikatho-ni,mielőtt ráf-vekket, hogy-mus elveibe t-ama nevezetr-junk okulni, csupán a kom-vere; s nem-dás; mely ut-magát sebzó-

Hogy az-lyamában fel-változásokna-nem lehet; —befolyását te-legördültével-sát színvonal-„antikatho-— ha még az-mány politika-zat és házat s-sével teremt-törekvő büntös-kikerülte ama-a mi jó szá-n a the má-ntó szózata fö-kiesett jogok-védelmére hi-tosításában, első keresztén-pöki kar szel-lehető reducti-lemi és any-viharok köz-tét?

Am mond-sünkre ana-a logika szal-letüket az els-kén szendergő-halhatlan em-ha ők ettől se-sza tölük!

Közönye-a vita, mely a-tatása körül k

Pártállás-egyoldalúságr-miniszteri jav-rák nagy köve-pán erkölcsi t-lyónyi magyar-dése iránt vis-koknak is ad-

Nem

Nem

Ha ily n-valamely álla-ben, úgy néme-telmenten költ-

A római r-hogy az alkot-kei előtt legal-kath. államok-tény eszmék é

még nagyobb részben meg-
eredménye is,
szerint az erő-
atott kedélyek
érdektelenség
dig a fokozott
nyos nemének
manifestációi-
ben osztható
trányára s az
eztetésére, suj-
szakadásnak
ki tudja: az
hozandó szen-
? nem-e tán
keresendek?
fogásának ala-
kból alkotott
mány rendel-
nak egyesülé-
tőzünk egyik-
zásától, mivel
elvének alap-
unk van
stink folyama-
ülésében meg-
érzületet sértő
knak egy ol-
eztethet célra;
és érzelmeik
és egyéniségek,
egyes testtle-
t a katolikusi
ert miután a
megválaszt-
joggal nem
éjj, s a vallás
— mint mind-
— elváhatlan
egyes megoldá-
tünk és tiszta
zerint az ün-
étágazott vé-
ására egyéb
a lelkészkedő
vel népké-
endő nem-
sától, s szá-
sából áramló
tanácskozásá-
tán az állam
nyok — és a
ak igazságos
k — köztük
ányozott ér-
testtő leendő
ségében ela-
rót, új életet
lyzetből ára-
méltányos pa-
tésére — ki-
t.
szerint kell,
álytalan fel-
elendő clerus-
ei intézésébe
minden illu-
t.
érzetében a
féle tenden-
amondván, a
a kath. stát-
got, a szeretet
elbomlást, s
tást ársztó
szennel hatá-
e u i q u e
szorítóknán,
vallásunk és
eltségéből jo-
gasabb kört
vol van túl-
szentesített
egy ellenük
arnánk; mi
yeletes tisz-
néfőt 20-25 te-
n fenntartá-
t; csak hogy
fogalmának
sős érvek te-
rvények ál-
uton kimért
hez híven a
uk; nem tit-
eredő meg-
elybarátait
ének alkal-
u, szigorun

megőzött kath. meggyőződésünket, s ebből fakadt legtisztább szándékú érzelmetünket sérteni jónak és alkalomszerűnek találják.

Nosza elöre! gyanúsítsuk uraim, rágalmazzuk egymást! — csak „a u d a c e r!” — most van erre legszebb tér! — korbácsoljuk fel az amugy is eléggé hullámzó szenvedélyeket; szítsuk a felebarátai szerettel kötelekinek tágitásában kifejezést nyerő gyűlöletet; tépjük szét az előttünk álló nagy munka befejezéséhez szükséges egyetértésnek arany szálait; s emeljünk mindezzel a benső viszályunk felett kacagó ellenségeinknek baljóslatu törekvéseit! — majd megtermi ezen remek manőver a hozzá illő győzelemnek zamatos gyümölcseit!

Sajnos, hogy sokan, még az absolutismusként köd-fátyolból kibontakozni nem tudván, vagy nem akarván, az egyház- és vallás érdekek veszélyeit fel nem ismerik, s a megmentésükre, sőt lendítésükre irányított szabadabb mozzanatoknak, valamint az ebből kivirágzó legloyalisabb törekvéseknek calumniákkal elfojtását, a jóakaratu munkásoknak pedig sárba rántását érzéző kísérletekkel vélnék szolgálatot tenni egyházunknak!

Mondjuk ki kerekén, hogy az ily üzlet szent hitünk szellemével, a kérdés alatti ügynek irányával, s az illető tényezőknél állásával kevesbé egyezvén, a szükséges egyetértésre káros hatással vannak, és az eldöntésre váró nagy kérdések megoldását, ha nem is egészen gátolják, nehezítik bizonyos hátráltatják.

Ha autonomicus irányunkat setét üvegökön „antikatholikus” monstrumnak vélik felismerni, mielőtt ráfogással élnének, ám mutassák meg érveléssel, hogy valóban az; fejték ki katolicizmus elveibe ltközött sajátosságait; ismertessék velünk ama nevezetre méltó veszélyes elemeit, hogy tudjunk okulni, s okulva irtózni tőle! — érv lehet csupán a komolyan vitatkozó férfinak nemes fégyvere; s nem rágalom, — nem gánososkodás; mely utóvégre is a könyelműnek kezében ön magát sebző eszközzé válhat.

Hogy az egyházi szervezet kihalakja idők folyamában felmerült viszonyok folytán korigényelte változásoknak volt, és van alárendelve, tagadni nem lehet; — s ha a „clerus et populus” befolyású tevékenységben tartott első századok legördültevel a szabadabb institúciók korlátozását színvonalra állított kor ment maradtatható az „antikatholikus” nevezet sötét bélyegétől; — ha még azon helyzet is, melyet az absolut kormány politikai eszköz elérésé tekintetéből egyházat és házat sebezett kebellázító sérelmek előidézésével teremtett, s minden jobb érzelmet elfojtani törekvő bitűs merénylőnek sorozatával betöltött, kikérülte ama feketén bélyegző gáncos: — vajjon a mi jó szándékú törekvésünk érdemli e meg az anathemat? — azon törekvés, — mely az idők intő szótára folytán felpeszdlve az állam kezéből kiesett jogok igazságos eloszlásában, az egyház védelmére hivatott testület jogos igényeinek biztosításában, az egyház-szervezet intézményének első keresztény századok életéből, s az 1848-i püspöki kar szelleméből vett alkotmányos formákra lehető reduciójában, s mind ezzel az egyház szellemi és anyagi javainak minden támadható vilharok közti megmentésében keresi kifejezését?

Am mondjanak elleneink ily irányú törekvéslükre anathemat? — de ne feledjék: hogy a logika szabályai reánk mondott kártható itéletüket az első századokban élt szent ösöknök békén szendergő poraira s az 1848-i püspöki kar halhatlan emléktű tagjaira terelik vissza! — És ha ők ettől sem rettennek vissza: mi rettentünk viszont tőlük!

Többek megbizásából egy plebános.

LAPSZEMLE.

Közlönyeink kiválóbb figyelmével találkozik a vita, mely a delegációban a római követség díjaztatása körül kifejtett.

Pártállás ily természetű kérdésekben, mindig egyoldalúságra vezet. A többség a külügyi közös miniszteri javaslattal, midőn a római magyar osztrák nagy követ illő díjaztatását elfogadta, nem csupán erkölcsi tartozást rótt le, melylyel 26—28 milliónyi magyar-osztrák alattvaló vallási meggyőződése iránt visel, hanem magasabb politikai indokoknak is adott kellő kifejezést.

Nem vallási kérdés ez csupán, NEM is politikai egyedül.

Ha ily mértéke határozza az államérdeknek valamely állammal való követségi összeköttetésében, ugy némely követségek főnállása valóban értelmetlen költség, realis érdek nélkül.

A római magyar-osztrák követség állása kell, hogy az alkotmányos magyar-osztrák népek érdekei előtt legalább is oly tisztelt legyen, mint a nem kath. államoknál tisztelt, s ennek alapja a keresztény eszmék és erkölcsi solidaris fontossága,

az erkölcsi rendnek a vallás érdekeivel való azonos összefüggése.

Poroszország súlyt fektet arra, hogy követe Rómában külsőleg is tekintélyt mutasson, a hatalom és befolyás anyagi eszközeivel rendelkezze.

Mit nyer az állam, ha római követe fizetését alább szállítja? Néhány ezer forintot.

De a veszteség, mely erkölcsi tekintetben e tatarékösség által okozatik, megmérhetlen.

És legkivált jelenben áll ez, midőn éppen szabadeltvi alkotmányos új intézményeink az egyházi államjog viszonylatokban is természet szerinti átalakulást követelnek s e tekintetben a római követ szerepét nagy állampolitikai feladatokkal terhelik.

Minden tekintetben e kérdést beható mélységgel tárgyalja Haynald Lajos ö exájának a delegáció 14-dik ülésében tartott beszéde. Néhány sornyi idézet ezen fejtegetésből az érdeklött kérdést eléggé megvilágítja:

„Csupán a concordatum körüli mozgalmak is jelentik, mily nagyfontosságú a római nagykövet feladata, ugymint, ki oly életbevágó, az államélet legfőbb érdekeit oly érzékenyen érintő ügyek vitelére, közvetítésére s szerencsés kiegyenlítésére van hivatva. S ily ügyek nem kevésbbé fontosak voltak azelőtt is mindenkor a Róma és Ausztria közötti érintkezésekben, és lesznek jövőre is, s létezésük által az egyházi érdekeknek az állam életével való szoros összeköttetésénél fogva szigoruan követelik, hogy nyomatékos és szerencsés tárgyalásukra az Ausztria méltóságának, nagyságának és kath. polgárai számának megfelelő római nagy követi állomás fenntartassék. S ha van nagykövet, kell lenni a nagykövet méltóságához illő ellátásnak is.

És a mint Rómában csak nagyon fontos okoknál fogva állított be a nagykövetség, ugy a monarchia egyéb nagy követségei nem esetleg, hanem valamely belső szükségénél fogva látszanak oda helyezve lenni, hol azokat most találjuk. Mert ha az állami életnek különböző főerdekeit tekintjük, mindegyikét szemmel tartva, és mindegyikét kielégítve látjuk a három ausztriai nagy követ elhelyezése által. Ugyanis midőn Londonban, Európa kereskedelmi életének gyújtópontjába és az anyagi értékhatalom székhelyére látunk egy nagy követet állítva, midőn Párisban, az Európa állami és társadalmi alakulására legnagyobb befolyással volt és a világot gyakran megrázkódtatott politikai eszmék, — iniciatívák és actiók honában szemléljük második nagykövetségünket alkalmazva: akkor az államélet főerdekeinek kellő tekintetbevétele kiegészítésül Rómában találjuk a harmadikat, hogy ott, ahol az egész világot átölölő és legteljesebben szervezett vallás-erkölcsi és egyházi hatalom hona, ott is legyen a monarchiai állam ez irányú érdekeinek képviselője. Hogy pedig az ily intézkedés alapján változás nem történt, azt mindenki el fogja ismerni, ki figyelemre méltatja azon körülményt, hogy az utolsó évek változásai után is szakadatlan gyakorolja, mint mindenkor gyakorolni fogja Rómának fejedelme a világra kiható hatalmát, melyet a 28 millió ausztriai katolikuskoknak fejedelmé szemmel tartott akkor, midőn nagy követét a pápai trón mellé állította. . . .

HATÓSÁGI ÉLETÜNK.

Arad városának f. hó 4-én tartott rendes közgyűlését elnöklő polgármester-helyettes: P a s z t h o r y F e r e n c z ur megnyitván, mindenekelőtt a mult hó 29-én tartott rendkívüli közgyűlés jegyzőkönyve hitelesítették. Ezután Ring, a napirendre kitiltzott tárgyakra való áttérés előtt kéri, hogy a város kivilágítására s az utczatisztításra vonatkozó szerződések olvastassanak fel, hogy lássa a képviselő testület: mihez tarthat jogot e tekintetben? Mert soha, még a Bach-Schmerling korszakban sem volt oly rosszul világitva és tisztítva városunk, mint most.

Elnök kijelenti, hogy ezen szerződések, melyek éppen kéznél nincsenek, a legközelebbi közgyűlésben felolvastatja.

Papp főkapitány előterjeszti a Vass István indítványára kiküldött bizottság jelentését. E jelentés szerint a takarékpénztárban levő összegből kapna:

10 honvédtiszt és tisztí özvegy 50 ftjával	500 ft.
13 altiszt 25 ftjával	325 ft.
20 köztiszt 15 ftjával	300 ft.

Összesen 1125 ft.

A jelentés elfogadtatik s a kiosztással a főkapitány bizatik meg, hogy e tekintetben a helybeli honvédegyelet nyújtson neki segédkezet.

Olvastatik belügyminiszteri rendelet, melyben 4930 fót utalványoz törvénykezési költségek fedezése fejében.

Elnök a 20,000 fnyi adóhátralék törlesztésére akarja ez összeget fordítani. Elfogadtatik.

Olvastatik a pénzügyminiszteri rendelet, melylyel az adónak előírása egész évre, a beszédes pedig a harmadra rendeltetik. Kiadatik.

Olvastatik Somogy megye közönsége átirata, mely bizottmányi ülésének napjait közli. Tudomásul vétetik.

Olvastatik a vasutkiváltóság munkálata. Előadja Arad szerencsés helyzetét, mely két vasuti hálózat központja.

Miután azonban a megyei javaslat szerint a Körös-völgyén végig vonuló vasut, Arad megye északkeleti részét Gyulától, Zaránd megyével összekötné és így általa Aradvárosra érdeke szentvedne, a küldöttség azt javasolja, Arad Gyorktól

egy olcsó vasut által köttessék össze a javasolt körös-völgyi vasuttal.

Bettelheim a jelentésben még azon óhaját is kifejeztetni kéri, hogy Arad és Szeged egyenes vonalban vasut által összeköttesse. A közgyűlés osztja e véleményét s ezen értelemben fogja a jelentést szerkesztetni.

Andersen Lipót írónak azon folyamodványára, mely a kapott előleg elengedését, esetleg annak visszafizetését elhalasztást kéri, a közgyűlés azt határozza, hogy illető kérelmezőnek az előleg visszafizetése f. év nov. 1-ig megengedtesse.

Olvastatik Fischer Márk, Secharl Samu, Kopcsányi József, Várjassy János és Nagy János aradi lakosok folyamodványa, melyben a K e r n e r Ferencz volt városi tanácsos által behajtott, de a hitelezőknek ki nem osztott pénzeket a város pénztárából kifizettetni kéri, ellenkezőleg kénytelenek lesznek igényeiket per utján érvényesíteni.

E folyamodvány élénk eszmecserére szolgáltatott alkalmat, minek eredménye az lön, hogy folyamodók kérelmének hely nem adatott, illetőleg a per utjára utasítottak.

Olvastatik Szekulics János kérvénye az általa megvásárolt Tökölj féle telek visszabocsátása tárgyában. Rövid vita után a kérvénynek hely adadott.

Peltz Ferdinánd azon kérelmének, mely szerint a f. évi május 1-én lerontatni rendelt faházát még egy évre meghagyatni kéri, hely nem adatik.

A Gligoreszku Simonnak elengendő három havi bérlet összege iránti számvévi jelentés tudomásul névetik.

Olvastatik a Pakurár Miklós, felfüggesztett mezőbíró ügyében tett fegyelmi bizottmányi jelentés, mely az illető előbbi hivatalába visszahelyeztetni véleményezi, mintán az eltele felhozott vádak alaptalanoknak bizonyultak be.

Ez élénk vitát szül, s miután többen az illetőnek visszahelyeztetése ellen keményen kikeltek, s új vizsgálatot kívántak, a többség ezt magáéva teszi s azt ügyiratok ujjonnan visszaadtnak a vizsgáló bírónak.

A város visszintezését illető tervkészítésre hirtetett csöd eredményül, az illető bizottság ajánlata folytán, a munkálat Bonitzky mérnöknek adatik ki.

Ezzel a közgyűlés véget ért.

INTÉZET S EGYLETEK.

A budapesti honvédegyelet bizottmányi tagjai f. hó 12-én d. u. 4 órakor a szokott helyiségben tartandó gyűlésre tisztelettel kéretnek megjelenni.

Nyilvános számtétel. A belenzügyi pénztárba febr. havában befizettek. Alapítványt Szász-Coburg-Gothai herczeg 300 ft, alapítói kammat: Kapos József, Vasvári Kovács József, Laszlovits László, Sztupa György 6—6 ft. Rendes tagsági díjt Winkler József és Hoványi Ferencz 1868- és 1869-dik évre 20—20 ft. 1867. évre: Visnyei Dániel, Gyarmathy Sándor 10—10 ft. — Schleich Károly 8 ft. Generich Antal, Déry Mihály, Ráth József, Keller Sándor, Farkas István, Posa, Tacsocsik Péter, Funk Károly, Hubafy Mihály, Schwarzmeier János, Gerecsér Nollis és Andrey, Mendelényi István, Szeller János, Körmöczy Ferdinánd, Scheibner Menyhért, Pacz János, Andene Emil 6—6 ft. Segélyezési díjt 1867-re: Ambrus Mihály, Szerényi Ferencz, Heger György, Koppy Sándor 5—5 ftot. Petrovski Ferdinánd 4 ft. Klempa Simon, Hadasz László, Hoffmann Móricz, Ragozca János, Sterlinger, Szalay János, Werth Ferencz, Koor Alajos 3—3 ft. Kubecsek István, Hiloczky Béla, Tihanyi Béla, Marky József, Csernák Béla, Adda István, Kosztrovsky Paskal, Thyrd Ede, Magyar Gyula, Subotits Sándor, Grtllits Vincze, Hegedűs Pál, Böhm Samu, Bagó Márton, budai sz. ferenczi zárda, Birkli Jakab, Burgard Ferencz, Kurcz Vilmos, Frischgessel, Lómiczy Ede, Tános Imre, Löschinger József, Molnár József, Frank Adolf 2—2 ft. Móricz Ferencz 1 ft 50 kr. Kenk Gusztáv, Simon Pál, Mayer Miksa, Kuthy Imre, Sófalyv Károly, Keve József, Guma György, Ungher Mór, Burger Mór, Weinberger Nándor, Kaml Lajos, Pergaller József, Mikvitz József, Glück Ferdinand, Schitzler Károly, Krückenberger János, Neszvabik, Kumer Radó, Buchmüller Ferdinand, Tazczler János, Kolozsvári Mihály, Nagy József 1—1 ft. Egyszer mindenkorra Bizenti Frigyes, Pfeffer Ignác 20—20 ft. B. Podmaniczky Frigyes, Emich Gusztáv 10—10 ft. Langfeld Frigyes, Schlik Ignác, Hackerl János 5 ft. Czanyuga József, Valeczky Gyula, Volf Ludvig 3—3 ft. Heinrich Ferencz, Mátray Gábor, Fülep Ida, Grünberg János, Keller Napoleon 2—2 ft. Barna Ferdinánd, Supula Ferencz, Bogdán József, Dechy István 1—1 ft. Molnár Viktor 50 kr. Végre esküdtzéki ítéletadomány 10 ft, mely befizetésüket az előbbi kimutatáshoz adva, begyűlt 5495 ft 83 kr. Pest, 1868-ki márt. 2-kán. Sztupa György ideigl. pénztárnok.

Az akademia math. és természettudományi osztályának mult ülése alig tartott egy fél óránál tovább. Értekezett Pólya József az egészségügy filozóphiájáról. Kiemelt azon intézkedéseket, melyeket az államnak az egészségügy érdekében tenni kötelessége, miután az állam jóllétének egyik legkiválóbb föltétele a lakosok szellemi és testi ereinek kifejlesztésében rejlik. A szellemi erők kifejtését az állam a nevelés, a testi eröket

pedig az egészségügy felkarolása által eszközli, ezért az állam különös gondoskodását igényli: a szaporodás, házasság, orvosok, gyógyszerészek, és azon állatok, melyek az ember táplálékára szolgálnak, vele közvetlen érintkezésben vannak. Hajdan az egészségügy össze volt forrva a vallással és a dogmának részét tevé; e részben elég helytvetni Mózest törvényhozására, a mohemadán persa vallásra stb. E felolvasás után a math. bizottság jegyzőkönyvének azon pontja olvastatott föl, mely melegen ajánlja az akademiának Schutzer István gombagyűteményének megszerzését: e gyűtemény kintinó jellességét a lapok már több ízben kiemelték Schutzer 4000 frtot és 600 frt érdíjt kér érte. Az akademia két szakértőt bizott meg a gyűtemény megvizsgálásával. A jövőheti phil. tört. és törv. tud. osztály ülésére több értekezés van bejelentve, többek között Hoffmann Pál egyetemi jogtanár „Cicero magánjogot tárgyzó törvényszéki beszédeiről” fog értekezni. Erre előre is fölhívjuk a jog- és a classicismus tudomány barátait.

UJDONSÁGOK.

Hir szerint a miniszterium javaslatot dolgoz ki államrendőrgazgatóságok felállítása iránt Pesten és a nagyobb városokban, s legközelebb a képviselőház elé terjesztendő. A javaslat kellő tekintetbe veszi a helyhatóságok önkormányzati jogait.

Szerémszék megye Rumán kerületében Janeso, Ireg kerületében pedig Konties választatott horvát követnek. Mindketten unionista; a szerémszékben ezzel a választások befejeztek. Fiume megye krelyinvinodoli kerületében Durbesits István kereskedő választatott meg képviselőnek a zágrábi országgyűlésre. Unionista ez is.

Izraelita polgártársaink első tette: honpolgárjogaiknak elnyerési ünnepeket ugyancsak magyaros, t. i. áldomások poharzásában bövelkedő. Ily bankettekrol mindenfélét tudósítanak.

A pápa allocutioja Florenzi lapoknak különösen a jól értesült „Opinione”-nek írják, hogy a sz. atya rég hirdett allocutioját f. hó 13-án fogja tartani.

A brassói hatóság és kerületi gyűlés a régi comés mellett nyilatkozott, a lakosság pedig az ujjonnan kinevezett mellett demonstrál. Ez is elég bizonyosság az ottani viszonyok korhatagsága mellett.

A Csománfalva, marmaros megyei kath. egyházközségnek ő Felsége a templom kápitésére 500 frtot adományozott.

Fekete Ida asszony, kit annyira méltatlanul mellőzött a budai népszínház művezetője, tegnap a „Szakállas farkas” című operettben lépett fel, s gyönyörű éneke épungy, mint öntudatos művészi helyességgel keresztül vitt játéka, újból meggyőzhette azon intézet vezérloit, hogy e hölgy már is ez intézet díszé és hogy kedvenczéré lett a közönségnek, azt azon meleg fogadtatás által, melyben többször részesíté, fényesen igazolá a közönség.

Élcznek is jó — ha igaz. A „Volksfreund” szerint a dualismus — mely más téren oly kevésbé érvényesítettett — a templonépítéset téren is kinyomatát nyerné. A nevezett lap ismét megpendíti azon eszmét, hogy a bécsi sz. István templom második tornya is kiegészítessék. E második tornya „szerencsésen bevégzett kiegészítés emlékére, s hogy a paritás és dualismus elvei meg ne sértessenek” — magyarok által volna felépítendő; a tornyot a megfelelő jelvények, a magyar királyság czimere ékítenék. Ez eszme — mint a nevezett lap írja a magyar kath. aristocratiában élénk részvételre talál, s már gyakorlati életbeléptetésén is török fejűket.

Lónyai pénzügyminiszterrel azt a hirt hozza egy helybeli lap, hogy egy új törke-szelenyadót akarba behozni. A mint értesülünk, ez alkalommal a tisztelt collega igen rosszul értesült forrásból meríté híret, mert erre senki sem gondolt.

VEGYESEK.

Rauscher bíróknak „A házasság és a polgári törvény” cím alatt a napokban egy új röpiratot bocsát ki polgári házasság ellen.

Jellemvonás egy magyar főpap életéből. Mint az olvasó közönség már tudja a hírlapokból, egyik legkitünőbb tábornokunk leányát nőtül veszi egy derék magyarifju. Szerencsésnek nevezheti magát a vő, mert olyan nőt nyer, a kit még az asszonyok is magasztalnak. Az apa és leány tisztelői becses menyegzői emlékek őhajták megörökíteni az érzelmet, s több képviselő neje küldöttségileg keresé fel a rokonszenvezőket ez őhajtas létesítése végett. E célból ellátogattak egyikébe legujabban kinevezett püspökeinknek. Azonban nagy megilletődéssel látták, midőn a püspök előszobáján végig mentek, hogy ott éppen akkor huszonöt árva, özvegy és koldus ebédel. A titkár elmondá, hogy ez mindennap így megy. Felváltva folyton huszonöt szegény vendéglétek meg napunkint a főpap által. — E látvány annyira meghatotta a hölgyeket, hogy alig volt bátorságuk a püspök előtt elmondani idejveteltük célját, midőn annak jövedelmét ily emberbaráti célok veszik igénybe. Végre a püspök unszolására elmondák őhajtasukat. A püspök menté magát, hogy keveset adhat, mert sokfelé kell — és aztán aláírta a legnagyobb összegek egyikét, a mi az asszonyságok gyűjtő ivén volt. Mikor aztán távozóban voltak, még egy szóra visszatartá őket: — ha talán a becses műemlék költségei a baráti részvét ajánlataiból elvégre is ki nem telnének, akkor a püspök a hiányzó hátralékot maga ajánlkozik egészen fedezni. — Mert olyan derék bonfi derék leánya megérdemli azt. — Az ilyen hazafias érzelmi derék magyar főpapok éljenek! Nevét a püspököknek nem írjuk ide. A vakok is oda vezetik azt, a ki őt keresi. H—u.

